

/ עו"ד שלומית רביצקי טוריפז

מלחמת מצווה או גזרת שמד?

סקר דעת קהל עדכני מלמד על התמורות בעמדות הציבור והציבור החרדי בצל מלחמת חרבות ברזל

תוצאות סקר שערכנו במכון הישראלי לדמוקרטיה בנושא הגיוס, חשפו פערים עצומים בין המגזרים בישראל שהוכירו לי את הציבור המפורסם שבו צופה אחד מזהה עלמה צעירה והשני רואה דווקא ישישה. זוהי המציאות של ישראל 2024. קווים מקבילים שלא רק שאינם נפגשים, אלא שבין שתי תמונות העולם שהם מציירים אין אפילו קשרי עין.

שאלנו את הציבור החרדי מה תורם יותר למאמץ המלחמתי כיום, שירות צבאי או תפילות ולימוד תורה? 52% השיבו שתפילות ולימוד עדיפים ו-41% סברו ששניהם באותה מידה. כלומר, הציבור החרדי מרגיש כי הוא זה שנושא על גבו את ביטחון ישראל, או לפחות שותף שווה לו. השקפה אידאולוגית-ערכתית זו פוגשת בצד הלא-חרדי ביקורת חריפה, תחושת חוסר שוויון ואף אי מוסריות.

האם החרדים מכירים בביקורת המוסרית על התנהגותם? 75.5% מהם סבורים כי הטענה אינה מוצדקת. הם גם חושבים כי לא מוצדקת הטענה ההלכתית כי המלחמה הנוכחית היא מלחמת מצווה שהכול חייבים להשתתף בה. בקרב צעירים ההתנגדות שכיחה יותר. 76% מבני ה-18-29 אינם רואים צדק בטענה, בעוד בקרב בני ה-60+ מדובר ב-47%.

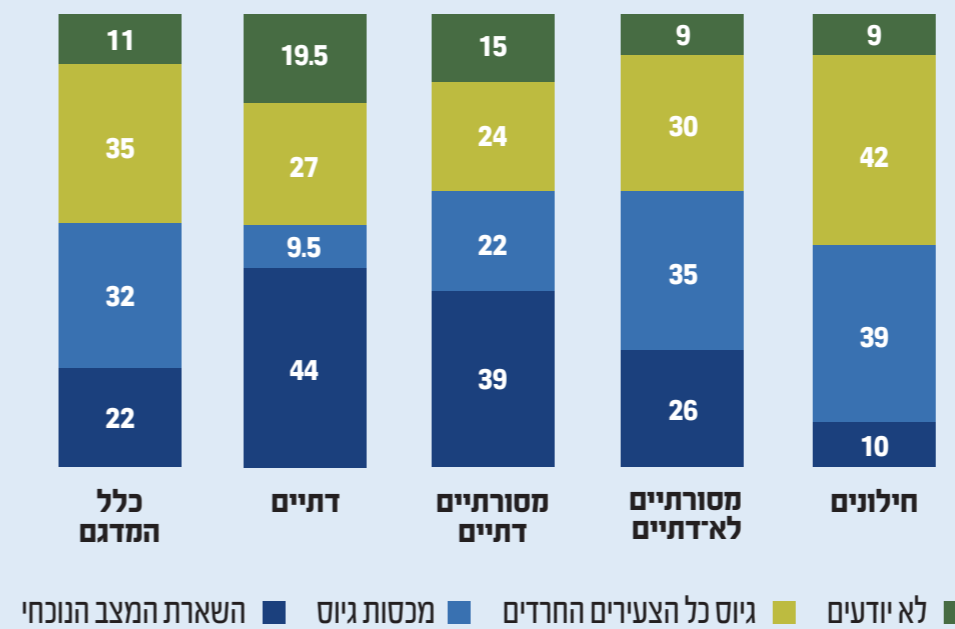
החרדים המודרניים בולטים בחריגותם. קבוצה זו מהווה לפחות 11% מהחברה החרדית (ואולי פי שניים ויותר, תלוי איך סופרים) ובה לדעת הרוב השירות שווה ערך ללימוד התורה, 33% סבורים שהטענה על אי המוסריות מוצדקת ו-41% סבורים שהמלחמה היא מלחמת מצווה.

תומכי לחימה

מעניין לראות כי לא רק החרדים סבורים כי יש להם חלק במאמץ המלחמתי. 46% מהנשאלים הלא-חרדים סברו כי הציבור החרדי תרם ללחימה (נוסף ל"סיוע אורחי"), לעומת שיעור כמעט זהה (47%) שסבר הפוך. נראה שחצי מהציבור רואה בביטחון לחיילים, בלימוד ובתפילה - סיוע ללחימה עצמה.

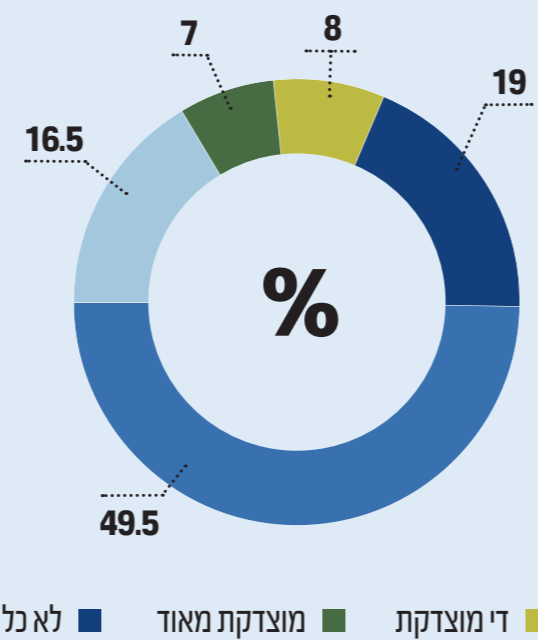
העמדה האידאולוגית החרדית מיתרגמת גם לכדי עמדה מעשית. בתשובה לשאלה אם יש לעודד גיוס חלק מהצעירים החרדים לצבא במסגרת המאמץ המלחמתי, ענו 68% בשלילה בעוד וכרבע (23%) ענו בחיוב. התשובות השתנו כששאלנו על הנכונות לפתרון גיוס חלקיים במצב של שלילת תקציבים לשיבות בעקבות המלחמה. 56% עדיין סירבו לכל שינוי ואילו

מה הפתרון הנכון בנוגע לגיוס החרדים לצה"ל? (באחוזים, נשאלים יהודים לא חרדים, לפי מיקום על הרצף דתיים-חילוניים)

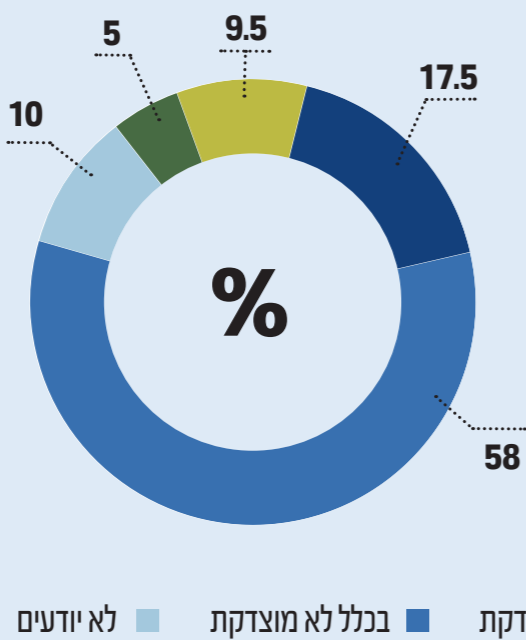

מקור: סקר גיוס חרדים בצל המלחמה, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2024

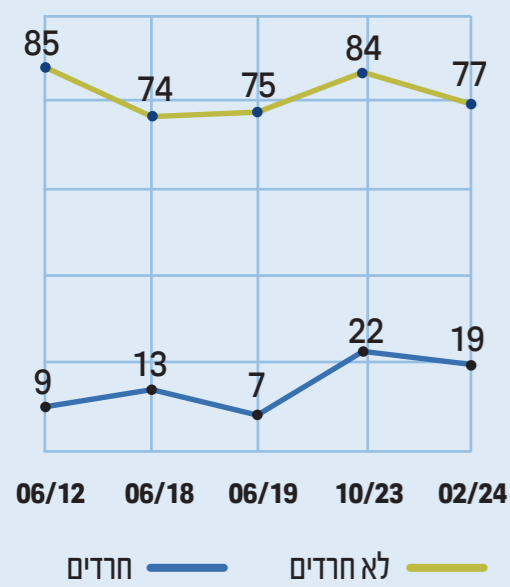
האם מוצדקת הטענה שהמלחמה הנוכחית היא מלחמת מצווה שבה כולם משתתפים, ולכן גם על הגברים החרדים להתגייס למלחמה? (נשאלים חרדים)

האם מוצדקת הטענה הרווחת כי אין זה מוסרי שהחרדים אינם משרתים בצבא ולכן יש בנייהם מעט פצועים וחללים? (נשאלים חרדים)

תומכים בשינוי הפטור משירות צבאי לחרדים (באחוזים, נשאלים יהודים לא חרדים)

מקור: סקרי "הקול הישראלי", מרכז יטרבי, המכון הישראלי לדמוקרטיה

המגורים, כאשר הציבור החרדי רואה במצב הקיים אידיאל אידאולוגי-מוסרי ולא רק פוליטי מעשי והציבור הלא-חרדי כורע תחת המעמסה ויועק לכתפיים נוספות תחת האלונקה.

(הסקר המלא מופיע באתר המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בינואר 2024, באמצעות הטלפון בקרב 508 חרדים (אסקריא) והאינטרנט בקרב 536 יהודים לא-חרדים (אייפאל), כולם בני +18, ובסיוע מרכז יטרבי במכון. טווח טעות דגימה 4.3% +/-).

עו"ד שלומית רביצקי טוריפז היא מנהלת מרכז ג'ואן וארווין גייקובס לחברה משותפת וראשת התוכנית לדת ומדינה במכון הישראלי לדמוקרטיה

שהם מיוצגים במידה מעטה. אף שנשים חרדיות אינן נבחרות לכנסת, יותר גברים מרגישים לא מיוצגים (45%) מאשר נשים (38%). כך גם חרדים מודרניים המרגישים מיוצגים פחות (62%) מקבוצות שמרניות יותר, וצעירים בני 18-29 (49%) ובני ה-60+ (44%) המרגישים מיוצגים פחות מגילי הביניים.

סקרים קודמים שנעשו במרכז יטרבי במכון הישראלי לדמוקרטיה בשנים האחרונות, מראים נעוצה בעמדות לגבי גיוס החרדים כך שמיד לאחר אירועי שבעה באוקטובר, עלה מספר התומכים בביטול הפטור בקרב לא-חרדים עד ל-84% וגם בקרב החרדים הגיעה לשיא של 22%, תמיכה שירדה מעט בחודשים שלאחר מכן (77% ו-19%, בהתאמה).

עם זאת, תהום ממשכה להיות פעורה בין

נחות מוסרית מהמצב. השני, תמיכת רוב הרחוב החרדי בחרדים שהחליטו להתגייס. בעבר, חיילים חרדים שחרו לשכונותיהם לבושי מדים וכו ליחס שלילי ואף פוגעני. כיום, הבעת התמיכה בנ משפחה או חבר שיתגייס למלחמה היא גבוהה. 54% מכלל המשיבים החרדים יתמכו במתגייסים בסביבתם הקרובה (לפחות בחלק מהנסיבות) ורק 26% יתמידו בהתנגדותם. תמיכת הגברים במתגייסים (60%) גבוהה משל נשים (48%), ובקרב החרדים המודרניים היא מונקת ל-77%.

השינוי השלישי הוא ככל הנראה האמון הנמוך שרוחשים החרדים למנהיגיהם. בתשובה לשאלה "באילו מידה אתה מרגיש שההנהגה הפוליטית החרדית מייצגת אותך במהלך המלחמה?" ענו 37% מהחרדים כי הם זוכים לייצוג במידה רבה או רבה מאוד, בעוד 42% לא מרגישים מיוצגים או

תמורות חברתיות

ניתן להצביע על שלושה שינויים שהתרחשו בהשקפת החרדים בצל המלחמה. האחד, ירידה בהתנגדות החרדים המודרניים לגיוס ואף אי

34% הסכימו להסדרי השירות שהוצגו בהינתן תנאים מסוימים - 23% הסכימו לגיוס חרדים שאינם לומדים, 3% לגיוס נשואים ו-8% לשירות אורחי-לאומי.

חלופות חובה

כאשר שאלנו יהודים לא-חרדים על הפתרון הנכון לגיוס חרדים לצבא (השאלה נשאלה בסקר שהקשרו המלחמה, אך המלחמה לא הוזכרה בשאלה במפורש) קיבלנו תמונת מראָה: 67% תומכים בגיוס חרדים באחת משתי חלופות, בעוד 22% ביקשו להשאיר את ההסדר הקיים. בפילוח לפי הודהות פוליטיות, 84% מאנשי השמאל, 80% מאנשי המרכז ו-58% מאנשי הימין תמכו בגיוס. בניגוד למה שניתן היה לצפות, מצאנו שהשירות הלאומי-אורחי לחרדים אינו זוכה

בישראל 2024 הקווים המקבילים לא רק שאינם נפגשים, אלא שבין שתי תמונות העולם שהם מייצרים אין אפילו קשר עין. הציבור החרדי מרגיש שהוא זה שנושא על גבו את ביטחון ישראל או לפחות שותף שווה לו